

URZĄD
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W GDAŃSKU

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL. (0-58) 346-29-32, TEL/FAX (0-58) 346-29-33, TEL. CENTRALA (0-58) 301-50-21

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

Gdańsk, 15 czerwca 2000 r.

RGD.5003-15/99/00/JM

DECYZJA RGD.17/00

Na podstawie art. 104 K.p.a. i art. 8 ust. 1, w związku z art. 5 ust. 1 pkt 6, ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. z 1999r., Nr 52, poz. 547 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego wszczętego na wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Policach przeciwko Energetyce Szczecińskiej S.A. w Szczecinie nakazuje się zaniechanie stosowania praktyki monopolistycznej polegającej na nadużywaniu przez skarżonego przedsiębiorcę pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej poprzez nałożenie na członków Społecznego komitetu Budowy Uzbrojenia Osiedla Stobnica IV w Mierzynie obowiązku nieodpłatnego przekazania na rzecz zakładu energetycznego wybudowanych własnym kosztem i staraniem urzędzeń energetycznych jak też odmowę partycypacji w kosztach ich budowy uwzględniającej zasadę ekwiwalentności świadczeń.

UZASADNIENIE

Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynął wniosek Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Policach, zwanego dalej Rzecznikiem, o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie stosowania przez Energetykę Szczecińską S.A. w Szczecinie praktyk monopolistycznych polegających na nadużyciu przez skarżony podmiot pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej, polegających na sprzedaży energii elektrycznej w sposób powodujący uprzywilejowanie niektórych odbiorców i pokrzywdzenie członków Społecznego Komitetu Budowy

Uzbrojenia Osiedla STOBNICA IV w Mierzynie, oraz narzucania uciążliwych warunków umów przynoszących zakładowi energetycznemu nieuzasadnione korzyści.

Jak wynika z uzasadnienia wniosku, Energetyka Szczecińska S.A. /dawniej: Zakład Energetyczny Szczecin S.A./ zajmująca na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej pozycję monopolistyczną uzależniła przyłączenie wybudowanej przez skarżący komitet, infrastruktury energetycznej do sieci energetycznej zakładu, od nieodpłatnego przekazania wybudowanych urządzeń na jego majątek. W wykonaniu narzuconych przez niego warunków członkowie komitetu zmuszeni zostali do zawarcia umowy o nieodpłatnym przekazaniu wybudowanej infrastruktury technicznej służącej do przesyłu energii elektrycznej, której koszt wyniósł ..... zł. Wnioskodawca uznał, iż zawarcie takiej umowy, a następnie przekazanie urządzeń protokołem z dnia 6.05.1998 r. zostało na nim wymuszone. Tym samym, zdaniem skarżących, przedsiębiorstwo energetyczne wykorzystało posiadaną pozycję rynkową, zmuszając inwestorów do niekorzystnego rozporządzenia swoim mieniem i naruszyło tym samym przepisy obowiązującej ustawy antymonopolowej.

Biorąc pod uwagę argumenty wnioskodawcy oraz stanowisko dostawcy energii elektrycznej wyrażone w piśmie z dnia 18.10.1999 r., Urząd w dniu 22 grudnia 1999r. wszczął przeciwko Energetyce Szczecińskiej S.A. w Szczecinie postępowanie administracyjne pod zarzutem wykorzystania pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej, polegającej na nadużyciu przez skarżonego przedsiębiorcę pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej poprzez nałożenie na członków Społecznego Komitetu Budowy Uzbrojenia Osiedla Stobnica IV w Mierzynie obowiązku nieodpłatnego przekazania na rzecz skarżonego przedsiębiorstwa energetycznego, wybudowanych przez nich własnym kosztem i staraniem urządzeń energetycznych, tj. stosowania praktyki monopolistycznej zakazanej w art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 24 lutego 1990r. o przeciwdziałaniu [...].

Ustosunkowując się do przedstawionych zarzutów, wnosząc zarazem o ich oddalenie, Energetyka Szczecińska S.A. w Szczecinie podniosła, co następuje.

Zawarcie kwestionowanych umów poprzedzone było wnioskiem zainteresowanych o podanie ogólnych i technicznych warunków przyłączenia urządzeń elektrycznych do sieci zakładu. Na powyższy wniosek otrzymali w dniu 29.10.1996 r. zgodę z ofertą nieodpłatnego przekazania urządzeń przedsiębiorstwu energetyczne-

mu. Oświadczenie zakładu zawierało klauzulę, iż niezgłoszenie zastrzeżeń w terminie 30 dni stanowić będzie potwierdzenie przyjęcia oferty nieodpłatnego przekazania przewidzianych do budowy urządzeń.

Wobec braku odwołania od przedstawionych inwestorom „*Warunków technicznych ...*” dostawca uznał, iż zainteresowani je akceptują, tj. przyjęli ofertę bez zastrzeżeń.

Mając powyższe na względzie skarżony przedsiębiorca stanął na stanowisku, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do narzucenia uciążliwych warunków umów przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, bowiem:

- Społeczny Komitet miał możliwość odrzucenia proponowanych mu warunków i podjęcia pertraktacji w celu poczynienia innych uzgodnień, ale z niej nie skorzystał; ponadto na wszystkich etapach ustalania warunków technicznych, jak też w chwili podpisywania spornej umowy druga strona nie podnosiła jakichkolwiek zarzutów,
- W ocenie zakładu zachowanie Komitetu świadczyło o tym, że wyraża on zgodę na nieodpłatne przejęcie przez dostawcę urządzeń w zamian za ich przyłączenie do wspólnej sieci energetycznej,
- Komitet miał nadto możliwość pozostawienia spornych urządzeń w swojej eksploatacji,
- Niezależnie od tego przedstawiono Komitetowi propozycję pokrycia 15% kosztów inwestycji.

ANALIZUJĄC ZEBRANY MATERIAŁ DOWODOWY, ORGAN ANTYMONOPOLOWY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

W sprawie będącej przedmiotem postępowania administracyjnego prowadzonego z wniosku Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Policach istota sporu dotyczy problemu, czy inwestor tj. Społeczny Komitet Budowy Uzbrojenia Osiedla Stobnica IV w Mierzynie może żądać od skarżonego podmiotu zwrotu kosztów poniesionych w związku z budową urządzeń energetycznych, przejętych następnie przez dostawcę, i w jakim rozmiarze?

Przy rozstrzyganiu tej kwestii Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznając, że podstawą, na której powinny być oparte uregulowania związane z finan-

sowaniem spornych inwestycji, są stosunki własnościowe, wziął pod uwagę w szczególności stanowisko Trybunału Konstytucyjnego (powołane również przez stronę skarżącą), który w uchwale z dnia 4 grudnia 1991r. (Dz.U. Nr 116, poz. 507) w sprawie wykładni art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984r. o gospodarce energetycznej (Dz.U. Nr 21, poz. 96 z późniejszymi zmianami) stwierdził, że działania związane z podłączeniem instalacji i urządzeń energetycznych do przedsiębiorstwa energetycznego oraz ich eksploatacją wywierają określone skutki w sferze prawa własności, a właściwymi dla ich oceny są art. 49 i 191 Kodeksu Cywilnego.

Zgodnie z art. 49 *„urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania wody, pary, gazu, prądu elektrycznego oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych gruntu lub budynku, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa lub zakładu.”* Nie ulega wątpliwości, że przeznaczeniem spornych urządzeń energetycznych jest realizacja celów określonych w tym artykule. Urządzenia te, należąc początkowo do *„części składowych gruntu lub budynku”*, z chwilą połączenia go w sposób trwały z przedsiębiorstwem (tu: Zakładem) stały się jego integralną częścią i – równocześnie – przestały być częścią składową nieruchomości, na której zostały zbudowane, czyli – jak ujął to Sąd Antymonopolowy w jednym z wyroków (w sprawie z odwołania Łódzkiego Zakładu Energetycznego S.A. w Łodzi przeciwko Urzędowi, sygn. akt XVII Amr 2/95) – wejście urządzeń w skład przedsiębiorstwa energetycznego nastąpiło *„na skutek samej akcesji urządzeń z siecią (podkreślenie UOKiK), dokonanej w taki sposób, że połączone urządzenie stało się częścią zakładu.”*

Z kolei art. 191 Kodeksu Cywilnego stanowi, że *„własność nieruchomości rozciąga się na rzecz ruchomą, która została połączona z nieruchomością w taki sposób, że stała się jej częścią składową.”* Wynika stąd, że wraz z przejęciem przez dostawcę (od inwestora) spornego elementu infrastruktury energetycznej następuje równoczesne przeniesienie prawa własności.

Należy jednakże podnieść, iż Trybunał Konstytucyjny w powołanej wyżej uchwale z roku 1991 nie przesądził, iż umowa o nieodpłatnym przekazaniu wybudowanych urządzeń sama przez się, mogła zostać uznana za sprzeczną z prawem.

Jest bezsporne, że w rozpatrywanym sporze zakład działa na rynku dostaw energii elektrycznej w warunkach tzw. monopolu naturalnego, odpowiadających

sytuacji, w której podejmowanie działalności przez potencjalnych konkurentów byłoby – ze względów ekonomicznych – nieracjonalne, a to dlatego, że zależność pomiędzy poziomem kosztów produkcji a popytem powoduje, że funkcjonowanie monopolu jest najbardziej efektywnym sposobem organizacji rynku. Koszty wejścia na rynek, zwłaszcza koszty stałe (budowy urządzeń i sieci), stanowią bowiem poważną barierę dla innych podmiotów. W tej sytuacji dostawca zajmuje na rynku pozycję monopolistyczną, a jego kontrahenci są *a priori* silnie od niego uzależnieni, co w konsekwencji powoduje, że wchodząc z nim w stosunki umowne znajdują się oni w pozycji nierównoprawnej, przez co są narażeni na negatywne konsekwencje ewentualnego nadużywania tej uprzywilejowanej pozycji.

Należy wskazać, że samo posiadanie przez podmiot gospodarczy pozycji dominującej (monopolistycznej) nie jest regulowane przepisami prawa antymonopolowego; dopiero jej nadużywanie podlega sankcjom zgodnie z treścią art. 5 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu [...], a podejście to wynika z przekonania ustawodawcy, że w stosunkach umownych ich uczestnicy powinni być równoprawnymi partnerami (bez względu na zajmowaną przez nich pozycję). Oznacza to, że podmiot zmuszany przez swojego kontrahenta do przyjęcia niekorzystnych dla siebie warunków umowy znajduje się pod szczególną ochroną przepisów ustawy o przeciwdziałaniu [...], a zwłaszcza przepisów mających na celu przeciwdziałanie nadużywaniu pozycji dominującej.

Zarzucaną zakładowi praktykę monopolistyczną można zdefiniować jako nadużycie przez skarżone przedsiębiorstwo pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw energii elektrycznej poprzez odmowę refinansowania kosztów poniesionych przez Wnioskodawców w związku z budową urządzeń energetycznych, które *de facto* stały się własnością dostawcy z chwilą jego podłączenia do sieci; zachowanie Zakładu może zatem naruszać art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy o przeciwdziałaniu [...].

Stosownie do dyspozycji tego przepisu praktyką monopolistyczną jest narzucanie uciążliwych warunków umów, przynoszących podmiotowi gospodarczemu je narzucającemu nieuzasadnione korzyści. Dla jej wystąpienia niezbędne jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- narzucenie warunków umowy przez podmiot gospodarczy kontrahentowi,

- uciążliwy charakter tych warunków *oraz*
- osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści przez podmiot gospodarczy kosztem kontrahenta.

Materiał dowodowy zebrany w przedmiotowej sprawie pozwala wnioskować, że Energetyka Szczecińska nadużyła pozycji dominującej, i wynikającej z niej przewagi kontraktowej, w celu narzucenia „warunków ogólnych i technicznych przyłączenia urządzeń elektrycznych do wspólnej sieci z 29.10.1996 roku, a następnie treści umowy z dnia 26.09.1997 r., przedmiotem której było nieodpłatne przekazanie na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego elementów infrastruktury energetycznej, których w innych okolicznościach, np. mając możliwość wyboru między różnymi dostawcami, inwestor nie zaakceptowałby (odnosi się to w szczególności do treści punktu 13 warunków, zobowiązującego go do przekazania w posiadanie dostawcy wybudowanego przyłącza).

Zdaniem Urzędu, przyjęcie przez odbiorcę energii elektrycznej niekorzystnych dla niego postanowień, przy założeniu racjonalności jego decyzji, nie daje się inaczej wyjaśnić, jak tylko poprzez założenie narzucenia ich przez dostawcę.

Uciążliwość zapisów umowy należy wiązać z obciążeniem inwestora obowiązkiem poniesienia kosztów budowy spornych urządzeń energetycznych, które następnie stały się własnością dostawcy, bez rekompensaty z jego strony uwzględniającej chociażby w miarę proporcjonalnie korzyści i koszty poniesione przez obie strony umowy.

Mimo, iż strony mogą swobodnie kształtować łączące je stosunki umowne, co przemawiałoby za możliwością nawet nieodpłatnego przejęcia składników majątku, to granice tej swobody wyznaczają m.in. ustawa o przeciwdziałaniu [...] i zasada ekwiwalentności świadczeń.

Ustawa antymonopolowa nie precyzuje zasad dotyczących kwestii ekwiwalentności świadczeń uczestników umowy o przyłączenie do sieci energetycznej dostawcy, mających decydujące znaczenie przy ocenie przesłanki uciążliwości warunków umowy. Obowiązki stron, dostawcy i odbiorcy energii w zakresie budowy i rozbudowy urządzeń przesyłowych, precyzuje natomiast ustawa z dnia 10 kwietnia

1997r. – Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 54, poz. 348 z późniejszymi zmianami) oraz przepisy wykonawcze do ustawy, w tym w szczególności rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 135, poz. 881).

Faktem jest, iż w dacie zawarcia umowy dotyczącej nieodpłatnego przekazania zakładowi elementów infrastruktury energetycznej wybudowanych przez inwestorów, tj. w dniu 26 września 1997 r. nie obowiązywały jeszcze wskazane wyżej regulacje prawne, tym niemniej zgodnie z aktualnym orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (por. wyrok z dnia 16 grudnia 1998r., sygn. akt. XVII Ama 61/98) nie ma żadnych, racjonalnych przeszkód dla oceniania zachowań dostawcy energii z punktu widzenia zgodności z zasadą ekwiwalentności świadczeń, według kryteriów wynikających ze wskazanych wyżej przepisów prawa energetycznego.

Z przepisów tych wynika, iż przedsiębiorstwo energetyczne ma prawo domagać się od kontrahentów opłat za przyłączenie do sieci. Według znowelizowanych przepisów prawa energetycznego, tj. ustawy z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne / Dz.U. 48 poz. 555/ obowiązujących od dnia 14 czerwca 2000 r. opłaty te nie będą jednak równe rzeczywistym kosztom przyłączenia. Obecnie przy kalkulacji opłat przedsiębiorstwa energetyczne uwzględniać będą mogły maksymalnie jedną czwartą średniorocznych nakładów na budowę odcinków sieci służących do przyłączenia wszystkich odbiorców. Wysokość opłat ograniczona jest przez ustalenie limitu ich podstawy.

Przyjmując powyższe do rozpatrywanego sporu stwierdzić należy, iż w aktualnym stanie prawnym Wnioskodawcy zainteresowani w przyłączeniu osiedla do sieci zobowiązani byłiby do uiszczenia opłaty za przyłączenie, zdecydowanie niższej niż rzeczywiste poniesione przez inwestorów nakłady na budowę spornych urządzeń energetycznych.

Tak więc wbrew temu co twierdzi Zakład w swoim piśmie z dnia 27 marca 2000 r. opłata nie byłaby równa założonym realnym kosztom inwestycji które mogło-

by ponieść przedsiębiorstwo energetyczne, – wynoszącym według jego wyliczeń około ..... zł.

Przed ostatnią zmianą ustawy Prawo energetyczne, takiej opłaty /jednakże obniżonej co najmniej o wskaźnik inflacji przy uwzględnieniu faktu, iż wyliczono ją według aktualnych kosztów/ mogłaby się domagać Energetyka Szczecińska, jedynie w sytuacji realizowania inwestycji nie przewidzianej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Z materiałów posiadanych przez Urząd nie wynika, iżby budowa sieci w tym rejonie, nie była ujęta w planie zagospodarowania przestrzennego.

Tym samym nawet przed zmianą przepisów prawa energetycznego, przedsiębiorstwo energetyczne miałoby podstawę domagania się od inwestorów uiszczenia jedynie opłaty ryczałtowej za przyłączenie do sieci, której wysokość według symulacji przeprowadzonej przez Urząd, według dotychczas obowiązujących stawek, wyniosłaby dla mocy przyłączeniowej 420 KW i długości przyłącza 520 m i grupy przyłączeniowej IV - około 34.276 zł.

Wysokość tej opłaty byłaby więc prawie dwukrotnie niższa od rzeczywistych kosztów inwestycji.

Odnosząc powyższe zasady do rozpatrywanego sporu, nie sposób więc w niniejszej sprawie mówić o ekwiwalentności świadczeń stron umowy, zarówno w rozumieniu subiektywnym jak i obiektywnym, albowiem świadczenie jednej strony w żaden sposób nie jest i nie było porównywalne, kompensowane, świadczeniami jej kontrahenta.

W ocenie organu antymonopolowego, zgłoszona w piśmie z dnia 5.11. 1998 r. gotowość pokrycia 15 % udokumentowanych kosztów inwestycji , również w żaden sposób nie odpowiada zasadzie ekwiwalentności. Deklarowany przez dostawcę udział rażąco odbiega od poziomu partycypacji innych dostawców w tego rodzaju przedsięwzięciach. Ponadto nawet jego uwzględnienie, nie daje podstaw do uznania iż koszty inwestycji, są porównywalne do wysokości przypuszczalnej opłaty przyłączeniowej, której zapłaty mógłby się domagać przedsiębiorstwo energetyczne w przypadku realizacji inwestycji w aktualnym stanie prawnym.

Tym samym, w danym stanie faktycznym stanowisko dostawcy polegające na odmowie partycypowania w kosztach inwestycji, w wysokości adekwatnej do uzy-

skanych korzyści, nie znajduje uzasadnienia.

Dlatego też, w świetle powyższego wyводу, Urząd uznał, że Energetyka Szczecińska stając z mocy prawa właścicielem spornych urządzeń (bez prowadzenia niezbędnych inwestycji), nie mogłaby odmawiać partycypacji w kosztach ich wykonania poniesionych przez inwestora.

W wyroku Sądu Antymonopolowego z 9 kwietnia 1997r. /sygn. akt XVII Ama 1/97/ oraz następnych podtrzymujących dotychczasowy kierunek orzecznictwa stwierdzono *„Odmowa zawarcia przez zakład energetyczny umowy określającej zasady partycypacji kosztów budowy urządzeń energetycznych jest wyrazem nadużycia pozycji dominującej zakładu energetycznego. Wymuszając darowiznę, zakład narzuca uciążliwy warunek umowy, przynoszący zakładowi nieuzasadnione korzyści....” Nieuzasadnione korzyści polegają zatem na przejściu spornego przyłącza na stan majątkowy Zakładu, przez co ten wzbogacił wartość swoich aktywów bez żadnego wysiłku finansowego.”*

Stąd, wobec łącznego spełnienia wszystkich przesłanek art. 5 ust. 1 pkt 6, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał zarzucaną Zakładowi praktykę za udowodnioną.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE: Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego w terminie 14 dni od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury w Gdańsku.

OTRZYMUJĄ:

1. Energetyka Szczecińska S.A.
ul. J. Malczewskiego 5/7
71-616 Szczecin
[REDACTED]
2. Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Policach
ul. Tarnowska 8
72-010 Police